

apponunt pactum vt ad damnum debitoris quantumcunque magnum liceat creditori eas pecunias ad Cambium accipere, quarum vsuram debitor ipse postmodum persolvere conuincitur, tunc igitur exacto termino conuiuens creditor cum amico aliquo campfore, aut mercatore, fingit pecunias pro ea summa accipere litteras, amicos tempusque constituunt aliquando quidem in terrorem sapius in debitoris etiam iacturam intendentes, vnde vt diximus ex fine vel licitum, vel illicitum redditur, forma autem omnium excepto figmento, est qualis in reali & sicco fieri solet.

27 Quantum autem ad casus ponam tantum necessarios, nam stultum est in rebus seriis casus exponere impossibiles maxime multos. Quidam igitur voluit litteras Cambij à campfore Mediolani pro aureis, 500. quos exbursauerat ei vt reciperet eos Venetiis: campfor voluit. 5. pro 100. quæritur pro quanta summa esse debent, adde semper exactioem quæ est 5. supra id cuius est exactio videlicet 100. & fit 105. & dic si 105. dat 100. quid dabunt 500. duc 500. in 100. fit 50000. diuide per 105. exeunt  $476\frac{4}{21}$ , & tot erunt. Solutionum autem genera duo sunt, aut enim tenemur dare certam pecuniam vtpote florenos Rhenenses & nil aliud, & tunc non est consilium in re omnino necessaria aut tenemur dare valorem; & ita reducimur ad libras loci in quo fit solutio, vel faciemus solutionem in alio genere librarum nihil refert, dummodo pacta sint talia, cum igitur solutio est fienda in aliquo genere monetæ fixæ, & habes duo vel tria genera monetæ mobilis diuersi valoris respectu solutionis, & respectu loci in quo fienda est solutio, vel à quo pecuniæ mitantur, semper vnica satisfacies regula, quæ est duæ valorem pecuniæ in genere soluendorum, per 100. & diuide per valorem in genere retinendorum, & quod exit serua, & ita fac in omnibus deinde considera maiorem & talis pecunia quæ produxit maiorem danda est reliqua retinenda, post detrahe vnum ab alio, & differentiam duc in centum, & diuide per terminum minorem, quod exit est lucrum pro centum in capitali, deinde si vis totale lucrum duc lucrum pro 100. in totum capitale & diuide per centum.

28 Exemplum aureus valet Mediolani solidos 120. & Mozenighus solidos 20. Venetiis autem vt dictum est aureus valet solidos de suis 140. & Mozenighus 24. & ponamus quod debeam dare vni libras 300. Venetas, & ego sim Venetiis vel Mediolani nihil refert, tunc quæritur quali moneta aureis-ne an Mozenighis melius sit debitum persolvere, valor auri in genere soluendorum est 140. solidi, duc igitur in 100. fit 14000, diuide per 120, & est valor aurei in genere retinendorum, nam retines ipsum si vis, expenditurus in valore Mediolanensi, exeunt igitur  $116\frac{2}{3}$ . & similiter duco 24. qui est valor Mozenighi in genere soluendorum in 100. fit

Tom. IV.

## Primum Exemplum.

Aureus	120	140	$116\frac{2}{3}$
		100	
Mozenighus	20	24	120
-----			
Differentia, $3\frac{1}{3}$			
	$116\frac{2}{3}$	$3\frac{1}{3}$	$100 - 2\frac{6}{7}$
	100	$2\frac{6}{7}$	$300 - 7\frac{4}{7}$

2400. diuido per 20. & est valor in genere retinendorum, vis enim retinere vt expendas Mediolani, exeunt 120. igitur cum 120. fit maius  $116\frac{2}{3}$ , igitur per regulam melius est dare Mozenighos, quam aureos: & si quæras quantum detrahe  $116\frac{2}{3}$  à 120. remanent  $3\frac{1}{3}$ , dico igitur & nota benè quod in omnibus  $116\frac{2}{3}$  lucraris  $3\frac{1}{3}$ : dic igitur si  $116\frac{2}{3}$  lucratur  $3\frac{1}{3}$ : quid lucrabitur 100. & inuenies quod lucratur  $2\frac{6}{7}$ : pro 100. idest ex omnibus 100. libris Venetis lucratur libras  $2\frac{6}{7}$  Venetas dando Mozenighos, si autem vis scire quid in libris 300. lucratur dic si 100. dat  $2\frac{6}{7}$  quid dabit 300. duc  $2\frac{6}{7}$  in 300. & diuide per 100. exit  $7\frac{4}{7}$ .

Et ponamus quod valor sit idem, sed <sup>29</sup> debitum sit in libris 300. Mediolanensibus, & sim Venetiis tunc valor soluendorum est valor Mediolanensis, dispone igitur ipsum ante vt supra sed è conuerso ita vt

## Secundum Exemplum.

Aureus.	40	120	$85\frac{5}{7}$
		100	
Mozenighus	24	20	$83\frac{1}{3}$
			$2\frac{1}{4}$
-----			
	$83\frac{1}{3}$	$2\frac{1}{4}$	$100 - 2\frac{6}{7}$
	00,	$2\frac{6}{7}$	$300 - 7\frac{4}{7}$

valor retinendorum sit post duc igitur 120. in 100. fit 12000, diuide per 140. exit  $85\frac{5}{7}$  & similiter duc 20. in 100. fit 2000. diuide per 24. exit  $83\frac{1}{3}$ , igitur cum  $85\frac{5}{7}$  excedat  $83\frac{1}{3}$  erit melius dare aureos, quam Mozenighos detrahe minus à maiori remanet differentia  $2\frac{1}{4}$  & ideo dic si  $83\frac{1}{3}$  dat  $2\frac{1}{4}$  qui dabit 100. & dabit  $2\frac{6}{7}$ , & tantum lucrabitur videlicet pro omnibus 100. libris Mediolanensibus lucraberis  $2\frac{6}{7}$  libras Mediolanenses, & hoc est verum lucrari pro 100. si autem vis pro tota summa duc 300. in  $2\frac{6}{7}$ , & diuide per 100. exit  $7\frac{4}{7}$ .

Moderni Arithmetici in hoc grauiter errant, cogita modo nostrorum conditionem temporum, quam si in rebus tam apertis & in quibus fallaciam accidere posse negat Aristotiles, ita grauiter delirant, quid credis faciant Medici, Iureconfulti, ac alij Artifices, quibus in erroribus reclamandi semper angulus aliquis relictus est, nobis autem cum erramus res ipsa obstat, detegit, coarguit amentiam nostram, sed ne videamur silentio accusare, publicum operandi modum demonstramus, si igitur in primo Exemplo quid melius & quantum sit explorare velis constitue econtratio quam feceris in ratione nostra prima, videlicet valorem retinendum ante, & exbursandum post

I 2 veluti